

Oláh András

A daltulajdonos álma

Kaiser László: Dinnyés József, a daltulajdonos – Életinterjú dokumentumokkal

Kaiser László ismét egy interjúkötettel lepte meg olvasóit. Ismét, hiszen sorrendben ez már a hatodik hasonló műfajú könyve. (Korábban a *Magyar Ferenc* újságíróval, *dr. Hársing Lajos* szinkron dramaturggal, *Éri István* régésszel és *Dallos Szilvia* színművésszel folytatott beszélgetései mellett egy 20 darabból álló gyűjtemény is napvilágot látott, ahol a megszólítottak között voltak a kor olyan kiválóságai, mint Gyurkovics Tibor vagy Nemeskürty István.) Legújabb munkája – melynek alanya *Dinnyés József*, a legendás versdalnok –, az idei könyvhétre jelent meg.

A zene és a vers édestestvérek. Szinte egyszerre születtek. A régi korokban majdhogynem elképzelhetetlenek voltak egymás nélkül. A trubadúrok, a minnesängerek, a kobzosok, a lantosok egyszerre fogalmazták meg a mondanivalót és a dallamot. Később vagy egy eleve meglévő dallam inspirálta a szöveget, vagy pedig a versek ritmusa, hullámozása kényszerítette ki a hozzá írt zenét. Ez a hangulat tért vissza a múlt század végén, amikor szinte kordivattá vált az „énekeltszerű” A beatnemzedék lázadói és az irodalmat „eladni” szándékozók egyként alkalmazták. A zene „alányult” a szövegnek, kiemelte, feltupírozta, hangsúlyozta a mondanivalót, s egyúttal „eladhatóbbá” tette a verset. Ezt ismerte fel Dinnyés József, aki a 60-as évek közepétől egy szál gitárral járta az országot, a legkülönbözőbb rendezvényeken adta elő a saját dalszövegei mellett a kortárs költők műveit.

A semmiből teremtett műfajt, lett úttörő. Művelődési házak, klubok, egyetemek, építőtáborok, közterek állandó szereplőjeként hamar a figyelem középpontjába került. Persze nemcsak a közönség, a hatalom is felfigyelt rá. Nem csoda, hisz akadtak bőven költők, akik verseikben a hatalom rejtjelezett (vagy alig palástolt) kritikáját fogalmazták meg (talán elég csak Utassy József „*Zúg Március*” című művére gondolnunk, ami szintén Dinnyés zenéjével vált legendássá. A közönség fogékonyabb rétege örömmel fogadta ezeket a műveket. Dinnyés pedig járta az országot. Szeged, Pest, Kárpát-medence. Otthonra lel mindenhol, ahol értik a magyar szót. Ahol érteni akarják. Ahol igény van rá.

A könyv – miközben bepillantást enged a legendás előadóművész életébe – végigkalauzolja az olvasót a XX. század második felének Magyarországon. Szó esik ízlésről, kultúráról, politikáról. Nincsenek titkok, nincsenek tabutémák. A beszélgetés kötetlen, baráti, nyílt és őszinte. Mert csak így van értelme. Nincs egyér-

telmű meder, a kronológia sem az, hanem ahogy előkerülnek a hívószavak, a beszélgetés úgy csapong, vált medret, tér vissza egy-egy korábbi motívumhoz, vagy kezd merőben új gondolatsort.

Az alkotóvá válás folyamatának elemzése messzire vezet. A beszélgetés során előkerül minden: a családi háttér, 56, az iskoláskor, a lázadás, a példát statuáló igazgató, a katonaévek, „az átnevelési szándék”, a makacs eltökéltség, a művészi magárahagyatottság és a közönség megtartó szeretete.

Szó esik a korszak kultúrpolitikájáról, a kortárs művészekről (költőkről, zenészekről), a hozzájuk fűződő emberi kapcsolatokról, az alkotás lélektanáról, a fogadtatásról, az alkotó szívós küzdelméről. Ahogy a szerző fogalmaz a kötet ajánlásában: *„Beszélgettünk és beszélgettünk. Szabadon, csapongva, barátilag. Hosszú-hosszú évek óta ismerem Dinnyést, ez amolyan munkába forrt barátság. Az emberek nem csupán lakva, de közös munkában is megismerik egymást. Soha nem csalódtam benne. A találkozásokkor megkezdett beszélgetések születték az ötletet: ülünk le nálam többször, alaposabban folytatni és összerakni a megkezdetteket. Legyen beszélgetéssorozat, aztán legyen könyv. Jóska arról szól, amiről akar, én meg kérdezek, mint barát, kortárs és krónikás. Szeretettel, mert csak így lehet, csak így érdemes...”*

A könyv – mintegy a beszélgetés mellékleteként – néhány Dinnyés-írást és róla szóló (vagy neki dedikált) munkát is tartalmaz. Mindezt kitűnő fotósorozat egészíti ki – amolyan kordokumentumként erősítve a beszélgetésben elhangzottakat.

Összességében jól szerkesztett, az élőbeszéd zamatát visszaadó könyvet tett elénk Kaiser László. Emlékezésre (néhol nosztalgizásra) készítő gondolatokkal, eseményekkel szembesülhetünk.

(Hungarovox Kiadó – Budapest, 2013)

Sz. Tóth Gyula

Kommunikálni csak szépen

Tudatosság a kommunikációban. A kommunikáció tanítása 1.
(Szerk.: H. Varga Gyula)

És okosan és tudatosan, miként hirdeti egy ígéretes kötet: *Tudatosság a kommunikációban. A kommunikáció tanítása 1.* (szerk.: H. Varga Gyula) Az Eszterházy Károly Főiskola Alkalmazott Kommunikációtudományi Tanszéke gondozásában megjelentetett kötetben kilenc tanulmány szerepel (egy-egy több szerzővel), köztük nagy nyelvészek, mint Balázs Géza, Aczél Petra. Az írások kutatási munkák, a főiskola által szervezett konferencia előadásainak írott változatai. A konferencia apropóját az adta, hogy ezen oktatási műhely „az országban elsőként szerzett (akkreditációs) jogot kommunikációs tanárok képzésére”. (A szerkesztés jó ötlete a szerzők rövid bemutatása. Ebből sajnálatos módon kimarad Szíjártó Imre, de Szombathelyi Nóráról is adathiányos közlést kapunk.)

A vállalkozás rendező tudatosságot kíván belevinni a kommunikációs zürzavarba, mint a „Beköszöntő”-ben áll: „módszertani segítséget nyújtani a Magyarországon most induló, de a közoktatásban egyre jobban terjedő kommunikációoktatáshoz”. De kár lenne kihagyni a szakoktatásban is több éve jelen lévő és fontosnak tartott kommunikációoktatást. Sajnos, már az előszöveg sem számol a szakképzésben – (vendéglátás-turizmus, külkereskedelem, diplomáciai protokoll, a számítástechnikai, a műszaki képzés) – jó színvonalon működő kommunikációs képzéssel.

Merthogy mindenki kommunikál, ezt lehet (és kell) tudatossá tenni. De kell-e „szakosítani”? Nem árt, de ezt más vitafórumokra hagyjuk. A kötetben a „tudatosság” kettős értelmet kap: tudományosság az oktatásban, tudatosság a kommunikálásban. Tehát *nyelvi-kommunikációs kompetenciáról* van szó. A tudományos megalapozottságra itt megjelenik a szociálpszichológia, „kis körkép a kommunikációs tudatosság területeiről és szintjeiről”, tágabb kontextusban a médiászövegekkel való találkozás és a személyköziség szerepe. És jön az oktatás. Tehát indul egy interdiszciplináris igénnyel, tudományos megalapozottsággal bejelentett akció: „Zárszó helyett”, vázlatot ad a szerkesztő-kutató, ami az elkövetkezendő feladatokat vetíti előre. A vázolt koncepció szélesre nyit, és ugyanakkor tantárgyba zár (azt emleget). Az összetettség okán: a témakör nem szorítható tantárgyba, itt a „műveltségterület” jelent megoldást. (A 2003-as Nathoz készültek ilyen, vonatkozó tematikus anyagok, lásd pápai Pedagógiai Kutatóintézet.)

Ha jól érzékeljük, egy „gyakorlatközelí”, tudományos megalapozottságú fejleszt-

tésről van szó, amit „tudomány- és oktatástörténeti kuriózumnak” nevez H. Varga Gyula, tudván, nagy lélegzetű feladatok várnak a tanszékre. Egyetértünk. Aztán hozzát teszi: „hisz nem valaminek a folytatását kell tervezni, hanem egy soha ne létezett képzést kell a semmiből fölépíteni”. Nohát: ez a *semmiből fölépíteni*, ezzel nem értünk egyet, stílusosan: ez kiverte a biztosítékot. Több okból. Mert semmit nem mond. (A sportközvetítő médiások kedvenc kifejezése: „a semmiből lőtték a gólt”, a szlenges szófordulat itt „nem jön be”). Annál is inkább, mert a tárgyalt (téma)meccsen „nagy pályások” alkottak maradandót. Ám a folytatás sem vidít: „Szomorúan kellett tudomásul vennünk, hogy ezen a téren szerény eredmények vannak mind szakmai, mind szakmódszertani, mind pedagógiai területen”. No, álljunk meg egy szóra! A kötetben felvonultatott szakirodalom szerint valóban így van. Mert, mások mellett, hiányzik Buda Béla, Montágh Imre, Bánréti Zoltán munkássága. A „mediális kommunikáció tudatosságához” hozzátesszük: a szóba hozott Hartai László adott témáját a Zsolnai-programban bontakoztathatta ki, ott érett mérhető tantárggyá.

Zsolnai József 1978-ban meghirdeti a „nyelvi-irodalmi-kommunikáció” tantárgyat, amely az „értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógiában” teljeseedik ki, hogy végül elérjen a csúcusra, ahol is a kommunikációból, a kommunikáció oktatásából (elméletéből és gyakorlatából) immár megjelenik a „*pedagógiai kommunikációtan*”. (Lásd Zsolnai József: *A pedagógia új rendszere címszavakban*. Nemzeti Tankönyvkiadó, 1996.) S mindez „A tudomány egésze”-ben elfoglalja a helyét a magyar tudomány tudománypedagógiai rendszerében. Azért ez „nem semmi”! Vagyis: az értékes múlt nyomán tudunk csak újat (fel)építeni. Többféle tartomány, többféle ismeretelmélet, többféle módszertan áll tehát előttünk, és van (lehet) a javunkra, hogy „a magunk világban-való-jelenlétét (valamelyest) megérthessük, írja James A. Anderson *A kommunikációelmélet ismeretelméleti alapjai* című munkájában.

A tanulmánykötettel jelzett vállalkozást üdvözölve, reflexióinkat nem a pálya széléről kiabáljuk be, hanem a témában „benne-való”-ként fogalmazzuk meg, „szelíd retorikával” azért, hogy a fejlesztés mind sikeresebb legyen. Hiszen a szerkesztő, a tanszéki műhely vezető tagja, következő meneteket (sorozatot) ígér, amit szakmai kíváncsisággal és támogató attitűddel várunk.

(*Hungarovox Kiadó, Budapest, 2009*)

(**Megjelent:** Köznevelés, 66. évf. 343–35. 2010. október 28. 25. o.)

Verók Attila

Eszterházy 250

(Az egri Domus Universitatis és Líceum. Oktatás, tudomány, művészet 1763–2013. Szerk. Petercsák Tivadar)

Az Úr 2013. esztendeje Eger város életében nevezetes évfordulók szerencsés konstellációját hozta el. Ebben az évben emlékezik meg ugyanis a város híres szülöttjéről, az író, drámaíró és zsrnaliszta Bródy Sándorról (1863–1924), aki az idén töltené be 150. születésnapját, ha erre a természet és a Legfeljebbvaló lehetőséget adott volna neki. Ugyancsak 150 éves lenne az agárdpusztai gyökerekkel rendelkező, de egrivé váló regényíró és novellista Gárdonyi Géza (1863–1922), akinek igazán hálás lehet az egri olvasóközönség, hiszen *Egri csillagok* (1901) című történelmi regénye valódi történelmi nimbuszt teremtett a város számára – turisták hadát vonzva ma is a hevesi megyeszékhelyre. Szintén nem mellékes az a tény sem, hogy az egri remete az utóbbi évek legnépszerűbb magyarországi olvasmányát alkotta meg 112 évvel ezelőtt nevezett regényével. Méltán emlékezik tehát mindkét nagyszerű irodalmárra mind az ország, mind a szűkebb pátria.

A jubileumok sora azonban még folytatódik, hiszen az idén ünnepli az ország, de különösen a történész szakma Bethlen Gábor erdélyi fejedelem (ur. 1613–1629) uralkodása kezdetének 400. évfordulóját. A kiváló hadvezér és diplomata regnálása Erdély igazi aranykorát hozta el szinte minden tekintetben. Életútja viszonylag kevés egri kötődést tartalmaz, így mostani tablónon csak a rend kedvéért szerepel, továbbá annak a ténynek köszönhetően, hogy a Bethlen-év tudományos eseményeinek megvalósításából egri történészek is kiveszik a részüket.

A felsorolás végére hagytam azt az évfordulót, amely a jelen írás tulajdonképpeni apropóját adta. 2013-ban országos rendezvények keretében ünnepeljük az Esterházy család hercegi ágának egy nagyszerű tagját: az író, költő, államférfi, hadvezér, mecénás, zenész és festő Esterházy (I.) Pál (1635–1713) halálának 300. jubileumát. A kiemelkedő művelődéstörténeti eseményről a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Központja az év májusában tudományos konferenciát szervezett Kőszegen „Irodalom, művészet, barokk reprezentáció Esterházy Pál udvarában” címmel. Ugyancsak ehhez az ünnephez kapcsolódóan látott napvilágot – részben a főiskola oktatójának szerkesztésében – az alábbi kötet: *Az Esterházy család és a magyarországi művelődés. Képek és szövegek a XVII–XIX. századból*. Válogatta, szerkesztette, az előszót írta Knapp Éva és Tüskés Gábor (Budapest, 2013). Az érdekesítő szövegeket tartalmazó gyűjtemény többek között azért is tarthat számot az egri olvasók figyelmére, mert lapjain az egri püspök, Eszterházy Károly (1725–1799) tollából származó passzusok is helyet kaptak.

Ezt a nevet pedig nem véletlenül említettem meg az előző mondatban, hiszen az Es(z)terházy-évnek van egy olyan vonulata is, amely teljes mértékben Eger városával áll elválaszthatatlan kapcsolatban. Ez a történet azonban már az Eszterházy család grófi ágának egyik tagjáról, illetve szerteágazó tevékenységéről és annak napjainkig továbbgyűrűző hatásairól szól. Eger utolsó 18. századi püspöke 1762. október 29-én érkezett a városba, ahol azonnal messze tekintő és nagyszabású terveinek megvalósításába kezdett. Ezek közül itt most egyetlen, a város szempontjából máig meghatározó erővel bíró oktatási intézményt, az Eszterházy Károly Főiskolát, pontosabban annak ikonikus-szimbolikus-emblematikus épületét, a Líceumot emelem ki. A neves évforduló okán a főiskola Szenátusa ugyanis a 2012/2013-as tanévet „Eszterházy 250” mottóval jubileumi tanévvé nyilvánította. Az ünnepi tanévet pedig a főiskola vezetése 2013. június 27-én programokban gazdag, tartalmas és emelkedett hangulatú Eszterházy-nappal zárta, melynek keretében került bemutatásra a mostani ismertető tárgyául szolgáló, reprezentatív díszkötet is.

Az akár albumnak is nevezhető, nagy alakú, igen súlyos (2 kilogrammnál is nehezebb) és vaskos kötet (502 oldal) méltó – mondhatnánk: monumentális – megkoronázása annak a folyamatnak, amelyet a nyitott szemmel járó városi polgárok tapasztalhattak az elmúlt tucatnyi esztendőben a főiskolán. A dr. Hauser Zoltán rektor úr által vezetett intézmény ebben az időszakban ugyanis mind belső struktúráját, mind oktatási tartalmát, mind külső megjelenését illetően átalakult. Kiváló példát szolgáltat erre a Líceum impozáns épületének szemet gyönyörködtető átalakulása – hogy csak egyetlen, bár jellemző momentumot említsek. A jubileumi tanév eseményei legfőképpen arra irányultak, hogy az alapító által „univerzális Lyceum”-nak, illetve „egyetemi ház”-nak (*Domus Universitatis*) titulált, és akkoriban még a Líceum épületével azonosított felsőoktatási intézmény történetének, szellemi működésének, kulturális küldetésének intellektuális esszenciáját közvetítsék, egyáltalán ismertté tegyék magát a Líceum-jelenséget a nagyközönség előtt. Ez a jelenség ugyanis nem ismerhető meg egy rövid, turisztikai célú épületlátogatás során. Külső elemeit tekintve részben, tartalmi lényegét illetően biztosan nem. Sokkal többet foglal magában ez a történet, hogysen egy rövid séta alkalmával felfedezhető, befogadható lenne. Ezen a helyzeten enyhítendő látott napvilágot a kötet, melynek megálmodója ugyancsak Hauser Zoltán volt, és megjelenésével szimbolikus pont került egy változásokkal teli, rengeteg kedvező eredménnyel járó felsőoktatási folyamat végére is. A rektor és a főiskola szinte teljes felső vezetése ugyanis 2013. június 30-án leköszönt, tisztét átadta egy új generációnak. A kiadvány tehát egyben hattyúdálnak, az elmúlt 250 év és különösen az ezredforduló óta eltelt időszak emblematikus áttekintésének, lényeglátó összegzésének tekinthető. Számvetés ez, amely szellemi glóriaként aranyozza be, és méltó keretbe foglalja az Eszterházy Károly Főiskola eddigi történetét.

Nagy szavaknak tűnhetnek az előbb leírtak, ám – bátran mondhatom – nincsen bennük semmilyen túlzás. Megmásíthatatlan tény, hogy a főiskola negyedéves-rendes történelmi során soha nem készült még ilyen átfogó, tabló- és albumszerű, tudományos igényű tanulmányoktól kísért, minden tekintetben kiváló minőségű összefoglalás. Az egész kötet monográfiának is felfogható, mely ugyan nem egyetlen szerző műve, viszont egyetlen tárgyra koncentrál, és azzal kapcsolatban próbál meg egészen apró részleteket kideríteni, amelyek aztán összefüggésekbe helyezve nagy ívű áttekintést tesznek lehetővé. A könyv szerkesztőbizottságának (Czeglédi László, Hauser Zoltán, Löffler Erzsébet, †Nagy József, Petercsák Tivadar) tevékenységét dicséri, hogy az egyes fejezetek megírásához meg tudták nyerni a megfelelő szakembereket. Tizenhat szerző munkáját tartalmazza a díszkötet, akiknek a nevét és tanulmányaik címét hamarosan néhány kísérő megjegyzés kíséretében fel is sorolom. Előtte azonban szeretném elmondani, hogy a legfrissebb kutatási eredményeket felvonultató tanulmányok önmagukban is érdemesek lennének arra, hogy hosszabb vizsgálódásnak vessük alá őket. Mivel azonban tizenhat van belőlük, így remény sincsen arra, hogy bármelyiket is alaposabban kivesézzem. Ezt megteheti mindenki, aki kezébe veszi ezt a reprezentatív kiadványt. Felemelő időutazásban lesz része!

Ahogy említettem, a jelenlegi fórum adta helykorlátozás miatt az alábbiakban pusztán bővített tartalomismertetésre lesz lehetőségem. Azonban ez is bőségesen elegendő ahhoz, hogy a potenciális olvasók ízelítőt kapjanak a kötet írásából. Ternyák Csaba egri érsek köszöntőjében (7. o.) kiemeli, hogy *„első alkalommal kerül sor egy ilyen átfogó kötet megalkotására, amely úgy állít méltó emléket a 250 évvel ezelőtt Egerbe érkezett elődömnek, Eszterházy Károly püspöknek, hogy nem szentel külön cikket személyének. Itt ugyanis minden róla szól.”* Hauser Zoltán előszavában (9–11. o.) a Líceum történetében állandóan kísértő és az egri felsőoktatás teljes gondolatvilágát a kezdetektől béklyóban tartó, megmételvező, ám folyamatos hajtóerőként is értelmezhető egyetemalapítási kísérletről szól: *„A jubileumi év lehetőség visszatekintve méltatni az eredményekben gazdag múltat, és határozottan üzen a jövőnek is. Ez az örökség kimeríthetetlen erőt sugároz a mai utódoknak ahhoz, hogy az elhatározás beteljesülését szakmailag hitelesen, elkötelezett munkával, évről évre fokozva valósítsák meg az eredeti cél szellemében. Ma az oktatási és kutatási eredmények, a humán és a reál feltételrendszer célértékközeli – olykor azt meghaladó, néhol erősen megközelítő – állapotban lévén 250 év után újra felkeltheti a döntéshozói figyelmet annak érdekében, hogy jó döntéssel igent mondjon az egyetemalapításra!”* Bitskey István akadémikus úr *Eger a barokk kori Közép-Európában* című tanulmányában (13–39. o.) azt a jelenséget vizsgálja, miként válhatott az egri vár mellett a patinás értékekkel összekapcsolódó, központi helyen fekvő Líceum épülete a *„szimbolikus reprezentáció megtestesítőjévé”* egy

kis vidéki városban. A művészettörténész alaposságával közelít a Líceum építéstörténetéhez Ludányi Gabriella (41–69. o.), aki az épület 18. századi történetét mutatja be építészeti szempontból. Ugyancsak ő (71–109. o.) tárja az olvasók elé az épület freskóinak képzőművészeti értékeit, illetve azt a filozófiai eszmerendszert, melynek mentén a Vizsgaterem, a Kápolna és a Főegyházmegyei Könyvtár mennyezetfestményei keletkeztek. Löffler Erzsébet, az Érseki Vagyonkezelő Központ Közgyűjteményeinek igazgatója részletesen mutatja be a Főegyházmegyei Könyvtár történetét, állományának alakulását, gyűjteményének összetételét és azt az ikonográfiai programot, amely igazán „eszterházyassá” teszi ezt a barokk gyűjteményt (111–149. o.). A kötet összeállításának munkálatait határozott kézzel irányító Petercsák Tivadar *Specula – csillagászati múzeum* című tanulmányában (151–167. o.) a párját ritkító csillagászati toronynak és múzeumnak, az asztronómiai eszközöknek és speciális könyvgyűjteménynek, valamint a Líceumban egykor tevékenykedő neves csillagásznak állít emléket. A muzeológus Bujdosné Pap Györgyi az Érseki Líceum Múzeumának alapítási körülményeiről, a meghatározó gyűjtőkről, a múzeum által beszerzett képzőművészeti és tárgyi alkotásokról, a gyarapodás lépéseiről értekezik a 19. századi kezdetektől napjainkig (169–189. o.). A jelen sorok írója, Verók Attila a Líceumban egykor működött másik jelentős intézmény, az Érseki Líceumi Nyomda történetét tárja fel 1755-től 1949-ig. Tanulmányában (191–202. o.) felvillant néhány érdekes, olykor talán meglepő egri kiadványt is, amelyek a nyomdászati szakirodalomban ismertek ugyan, viszont a nagyközönség előtt eddig rejtve maradtak. A helytörténész levéltáros, Szecső Károly hiánypótló tanulmánya (205–239. o.) az egri teológusképzés nehézségekkel teli történetébe kalauzol bennünket a 16. századtól 1945-ig, amikor is a papképzés kivonult a Líceumból. Bujdosné Pap Györgyi Az egri Érseki Jogakadémia működésének változatos évszázadairól ad átfogó képet tanulmányában (241–268. o.), amelyben sajnós több kisebb – Gárdonyi Gézához és Remenyik Zsigmondhoz kapcsolódó – tárgyi tévedés is megbújik a 259. és a 266. oldalon. Legszenbetűnőbb az a képcsere, melynek nyomán Pálosi Ervin fotója helyére Pataki János Vidoré került. Bartók Béla két tanulmánya az Egri Római Katolikus Érseki Tanítóképző (271–302. o.) és az Egri Római Katolikus Fiú Felső Kereskedelmi Iskola (305–330. o.) Líceummal összefonódó történetébe vezeti el az érdeklődő olvasót. Czeglédi László könyvtári főigazgató *Az Egri Rajziskola* című tanulmányában (333–344. o.) ennek a különleges intézménynek a működését, mindennapjait, neves oktatóit és diákjait állítja reflektorfénybe. Szecső Károly újabb tanulmánya az egri katolikus egyetemalapítás 20. századi tervének szentel rövid bemutatást (347–352. o.). A kötet megjelenése előtt elhunyt Nagy József tanár úr az egri tanárképzés 1949 és 1990 közötti történéseit tárgyalja (355–399. o.), mint aki maga is megélte és alakította ezt a folyamatot. Írásában több apró csúsztatás (vagy inkább egysze-

rúsító összevonás) és kihagyás fedezhető fel, amelyek talán az irat- és levéltári anyagok felületes átnézéséből vagy az azokból kigyűjtött adatok nem megfelelő reprodukálásából adódhatnak. Ezek minden bizonnyal azokra a nehéz körülményekre vezethetők vissza, amelyek a szerző életének utolsó időszakát jellemezték. Isten nyugosztalja a tanár urat! A főiskola egykori két vezetője, Zám Éva és Hauser Zoltán jegyzik azt a fejezetet, amely a *Fordulat és átalakulás a felsőoktatásban (1991–2000)* címet viseli (401–413. o.). Ebben az intézmény képzési szerkezetéről, oktatási és kutatási tevékenységének jellemzőiről, szolgáltatásairól és infrastruktúrájáról, pénzügyi és vagyoni helyzetéről, továbbá középtávú intézményfejlesztési programjáról kapunk áttekintést. Az utolsó fejezetet (415–445. o.) Lőrinczné Thiel Katalin, Mátyás Ferenc és Kis-Tóth Lajos egykori rektorhelyettesek, valamint Koncsos Ferenc nemrég leköszönt főtitkár állította össze *A változások évtizede a főiskolán (2001–2012)* címmel. Ebben a főiskola legújabb kori történetéről kapunk összefoglalást a jubileumi év kezdetéig. A kötet következő szerkezeti részét (447–462. o.) az említett tanulmányok angol nyelvű összefoglalói alkotják, melyek Thomas Cooper átültetésében olvashatók. Ezeket követik a kiadványban alkalmazott rövidítések feloldásai (465–466. o) és a felhasznált irodalmak bibliográfiai adatai (467–484. o.), valamint egy személy- (485–495. o.) és helynévmutató (495–497. o.). A díszalbumot a kötet szerzőinek felsorolása és néhány szavas bemutatása (499. o.), valamint a tartalomjegyzék (501–502. o.) zárja.

Befejezésül elmondhatom, hogy a bemutatott kiadvány éppoly monumentális, mint a Líceum épülete maga. Reprezentativitását nemcsak már említett fizikai jellemzői, hanem szövegtükörcbéli megformálása is fokozza. A 166 képi illusztráció a reneszánsz korára emlékeztető szövegtördeléssel minőségi papíron és fűzött, kemény kötésben igazán impozánssá varázsolja ezt a kötetet. (Köszönet érte a művész-alkotónak, Csontó Lajosnak.) A mélyreható és mindaddig páratlan összefoglalás megkerülhetetlenné teszi az ismertetett díszes kiadványt nemcsak az egri helytörténetben, hanem a magyar felsőoktatás történetével foglalkozó szakirodalomban is.

(Eger, Líceum Kiadó, 2013.)